

Bestemd voor archief
gemeente Stichtse Vecht

Raad

Nr. 8

26 JAN. 2016

Conform besloten
De griffier.

Raadsvoorstel

Endelhovenlaan 1, 3601 GR Maarssen
Postbus 1212, 3600 BE Maarssen
T 140346 F 0346 25 40 10
www.stichtsevecht.nl
info@stichtsevecht.nl

Portefeuillehouder
V. van der Horst

Afdeling
Rekenkamercommissie
Mail opsteller
jacqueline.willenborg2@stichtsevecht.nl

Telefoonnummer
0346 254 200

Registratie nummer
Z/15/46123-VB/15/06044

Onderwerp
Rapport Rekenkamercommissie Minimabeleid Stichtse Vecht

Begrotingswijziging
N.v.t.

Datum raadsvergadering
26 januari 2016

Commissie
5 januari 2016

Aan de gemeenteraad

Voorgesteld Besluit

1. Kennisnemen van het eindrapport van de Rekenkamercommissie naar het Minimabeleid in de gemeente Stichtse Vecht en instemmen met de in het rapport opgenomen conclusies.
2. De aanbevelingen in het rapport te onderschrijven.

Samenvatting

De Rekenkamercommissie (RKC) deed in de periode juli - november 2015 onderzoek naar het Minimabeleid in de gemeente Stichtse Vecht.

Daarbij stelde zij zich de volgende hoofdvraag:

Is aannemelijk dat het recent vastgestelde minimabeleid van de gemeente Stichtse Vecht op een doeltreffende, doelmatige en rechtmatige wijze zal bijdragen aan het bestrijden van de financiële effecten van armoede en het stimuleren van participatie van minima in de maatschappij?

Het eindrapport met de bevindingen, conclusies en aanbevelingen is gereed en wordt u thans aangeboden. De bestuurlijke reactie is in het rapport opgenomen.

Bijlage

- Rapport 'Het minimabeleid in de gemeente Stichtse Vecht'

Doel en beoogd maatschappelijk effect

Sinds 1 januari 2015 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor uitvoering van de Wmo, de Participatiewet en de Jeugdwet. In het licht hiervan heeft de raad van de gemeente Stichtse Vecht in juni 2015 een nieuwe beleidsnota minimabeleid opgesteld.

De rekenkamercommissie Stichtse Vecht acht het van belang om bij aanvang van het gewijzigde minimabeleid en de hieruit voortvloeiende maatregelen vast te stellen in hoeverre dit beleid in opzet doeltreffend en doelmatig is. Met deze inzichten en de lessen die hieruit getrokken kunnen worden, hoopt de rekenkamercommissie bij te dragen aan de effectiviteit van het minimabeleid vanaf 2015.

Argumenten

De centrale vraagstelling in het onderzoek luidt: Is aannemelijk dat het recent vastgestelde minimabeleid van de gemeente Stichtse Vecht op een doeltreffende, doelmatige en rechtmatige wijze zal bijdragen aan het bestrijden van de financiële effecten van armoede en het stimuleren van participatie van minima in de maatschappij.

Deze centrale vraagstelling is uitgewerkt in de volgende vijf onderzoeksvragen:

1. Is het minimabeleid van de gemeente Stichtse Vecht voldoende doeltreffend vormgegeven
2. Is er sprake van een doeltreffende uitvoering van de inkomensondersteunende maatregelen in het kader van het minimabeleid.
3. Zijn de verschillende voorzieningen van het minimabeleid voldoende toegankelijk voor de onderscheiden doelgroepen.
4. Is er sprake van een doelmatige uitvoering van de inkomensondersteunende maatregelen.
5. Zijn er bij de uitvoering van inkomensondersteunende maatregelen voldoende waarborgen voor rechtmatige verstrekkingen en zijn de verstrekkingen rechtmatig.

Kanttekeningen

In haar bestuurlijke reactie spreekt het college dank uit voor het gedegen onderzoek en de manier waarop de rekenkamercommissie dit tot stand heeft gebracht. Ten aanzien van de hoofdconclusie, dat het minimabeleid van de gemeente Stichtse Vecht in potentie doeltreffend, doelmatig en rechtmatig is, is men blij te constateren dat het huidige minimabeleid in potentie voldoet, maar men vindt dat het meer dan in potentie doeltreffend, doelmatig en rechtmatig, moet zijn. Om die reden neemt het college in algemene zin de aanbevelingen ter harte en zet men in op het realiseren van de aanbevelingen.

Conclusies

Doeltreffendheid

- Het minimabeleid kent een brede en heldere definitie van armoede. De doelen zijn echter niet eenduidig; de algemene doelen zijn in hun uitwerking deels anders geformuleerd. Ook zijn de doelen niet SMART geformuleerd; ze zijn niet specifiek en meetbaar genoeg en kennen geen tijdspad. Ook de doelen in 2012 waren niet SMART uitgewerkt.
- De verschillende groepen minima en de knelpunten in hun levenssituatie waar ze ondersteuning bij nodig hebben, zijn onvoldoende in beeld. Cijfers over de verschillende groepen minima ontbreken, maar ook een diagnose van hun armoedeproblematiek.
- De minima zelf en hun ervaringsdeskundigheid over het leven van een minimuminkomen hebben nog geen plek in de beleidsvoorbereidingen. De WMO-raad Sociaal Domein SV is bezig volwassenen van de doelgroepen van het minimabeleid te betrekken bij verschillende onderwerpen. Kinderen in armoede hebben nog geen enkele vorm van beleidsparticipatie.

- Het informeren van de minima gebeurt voor een belangrijk deel via de bestaande informatiekanaalen van de website van de gemeente en stukjes in de huis-aan-huisbladen. Een verder reikende manier is in voorbereiding om gerichte informatie te verspreiden via platforms van bv. zelfstandige ondernemers, maar ook om "overige minima", bv. de mensen die wel bekend zijn bij de gemeente en geen uitkering hebben via diverse regelingen, te benaderen met informatie over het minimabeleid. De maatschappelijke organisaties pleiten voor heldere brochures en voor het betrekken van meer centrale intermediairs bij de verspreiding, zoals de scholen.
- De voorzieningen van het minimabeleid zijn sinds 2012 voortgezet, deels in een nieuw jasje, en verder uitgebreid. De opvallendste vernieuwing in de vergelijking tussen het oude en het nieuwe beleid is de ruimhartige collectieve zorgvoorziening. De grens is verlegd naar 130% van het minimum, waardoor er veel meer mensen gebruik van kunnen maken. Ook de inzet op participatie is ruimhartig: 125% voor de U-pas. Het maatwerk is in ontwikkeling en de eerste preventiemaatregel is in uitvoering: de wijkteams hebben een flexibel budget en beslissingsruimte om dit te besteden. Het preventiebeleid behoeft nog nadere invulling. Een belangrijk speerpunt van het beleid is de uitwerking van re-integratievoorzieningen om mensen naar betaalde arbeid te begeleiden. Volgens de maatschappelijke organisaties zijn deze voorzieningen te eenzijdig gericht op laag opgeleiden.
- De integrale benadering van de situatie van de gebruikers van de gemeentelijke voorzieningen is op dit moment vooral aan de voorkant in de uitvoeringspraktijk uitgewerkt, met name bij de meervoudige problematiek die de wijkteams ondersteunen. Ook bij de individuele aanvragen en contacten is een meer integrale benadering in uitwerking. Bij de interne beleidsontwikkeling is nog onvoldoende sprake van een integrale werkwijze. Ook de relatie tussen beleid en uitvoering kan verder worden geoptimaliseerd door de kennis van de uitvoeringspraktijk beter te benutten bij beleidsontwikkeling.
- De gemeente heeft de intentie om met de maatschappelijke organisaties samen te werken. Die samenwerking heeft een wisselend karakter. Zo is er geen periodiek overleg en zijn er geen heldere afspraken en taakverdeling over de koers en inhoud van de concrete aanpak van armoedebestrijding. De maatschappelijke organisaties pleiten voor een verdere concretisering van het beleid en voor de uitwisseling van informatie en afstemming van de taken en werkzaamheden.
- Het monitoren van het uitvoeringsproces en de effecten daarvan gebeurt alleen – en ten dele – op de output. Bijgehouden wordt hoeveel mensen gebruik maken van de voorzieningen, maar omdat cijfers over de populatie minima ontbreken, alsmede een diagnose over de ondersteuningsbehoeften van de verschillende groepen minima, is niet op te maken wat de effecten van het beleid zijn voor de doelgroepen, met andere woorden wat het beleid bijdraagt aan het verbeteren van de leefsituatie en de perspectieven van de minima.

Reactie college:

Zoals u constateert is het ons voornemen om de doelgroepen beter in beeld te krijgen. Daarmee wordt gepoogd niet alleen de doelgroep te kennen, maar ook een betere diagnose van de armoedeproblematiek helderder te hebben. Wij overwegen een armoedemonitor uit te voeren voor Stichtse Vecht. Daarnaast verwachten wij dat de samenwerking met wijkteams de integraliteit zal versterken. Wij zijn van mening dat de uitwisseling van informatie en kennis met alle ketenpartners de samenwerking verder zal kunnen versterken.

Doelmatigheid

- Binnen het uitvoeringsproces van de gemeente is helder wie welke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden heeft. Wel kan de afstemming met de wijkteams nog verbeteren.
- De omvang van het totale uitvoeringsbudget is niet helder te destilleren, omdat niet voor alle voorzieningen van het beleid cijfers beschikbaar zijn. Daarnaast ontbreekt een overzichtelijk beeld van de beschikbare middelen per onderdeel van het minimabeleid.

Reactie college:

U constateert dat een overzichtelijk beeld van de beschikbare middelen per onderdeel ontbreekt. Wij zijn met u van mening dat de toegankelijkheid van die informatie kan verbeteren en maken dit inzichtelijker.

Rechtmatigheid

- De rechtmatigheid van het nieuwe minimabeleid is gewaarborgd in de uitvoeringspraktijk.

Positie van de gemeenteraad

- De gemeenteraad wordt voldoende en tijdig betrokken bij de beleidsontwikkelingen rond het minimabeleid, maar hun input voor hun kaderstellende rol is inhoudelijk onvoldoende. Hiertoe missen de raadsleden informatie met aanknopingspunten voor een fundamentele discussie over de doelstellingen van het minimabeleid met bijbehorende indicatoren.
- De gemeenteraad heeft onvoldoende instrumenten in handen voor hun controlerende taak. Het gaat om SMART geformuleerde doelstellingen met bijbehorende indicatoren om te meten of de doelen wel of niet gehaald worden. De raadsleden krijgen raadsinformatiebrieven en rapportages over de financiën, maar ze missen een structurele, inhoudelijke terugkoppeling. Ze willen een betere monitoring, maar verschillen wel van mening over het type indicatoren daarvoor.

Aanbevelingen

1. De doelgroep meer in beeld
Zorg dat de doelgroep beter in beeld komt. Dit kan bijvoorbeeld op de volgende manieren:
 - a. Het maken van een quick scan
De quick scan brengt het bereik van de verschillende groepen minima door de gemeente en door de maatschappelijke organisaties in beeld. De organisaties en de gemeente stellen aan de hand van een vooraf opgestelde lijst met doelgroepen vast welke groepen (en hoeveel mensen per groep) met verschillende achtergronden/kenmerken zij bereiken. Het koppelen van bestanden wordt hierdoor vermeden (hetgeen onmogelijk is door de privacywetgeving), maar er ontstaat wel zicht op het totaalbeeld van bereikte groepen en op de overlap van bereikte groepen.
 - b. Het maken van een armoedemonitor Stichtse Vecht
Een armoedemonitor brengt de populatie met een laag inkomen in kaart en helpt bij het signaleren van nieuwe kansen en risico's. De cijfers kunnen gehaald worden uit het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) van het CBS. Dit omvat een bestand met inkomensgegevens over alle huishoudens en personen in Nederland. Hierdoor kan gekeken worden naar de populatie met zowel een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) als naar groepen met meer inkomen, bijvoorbeeld de 125% van de

U-pas of de 130% van de Collectieve Zorgverzekering. Het is ook mogelijk om rekening te houden met het vermogen van huishoudens.

2. De doelgroep meer bereiken

Een verder reikende informatievoorziening en eenvoudige aanvraagprocedures zijn in voorbereiding. Aanbevolen wordt om verder te zoeken naar intermediairs waar de minima direct contact mee hebben, bijvoorbeeld ondernemersplatforms, sportverenigingen en scholen. Zij kunnen ingezet worden om het informatiemateriaal te verspreiden en om te verwijzen. Een andere manier om de doelgroep te betrekken, is door gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid. Betrek de minima zelf bij zowel de vormgeving en inhoud van de informatie, als bij het verspreiden daarvan.

Gebruikmaken van de ervaringsdeskundigheid van de minima kan tevens door hen (zowel volwassenen als kinderen) te betrekken bij de vraag hoe de voorzieningen meer kunnen aansluiten bij de behoeften van de doelgroepen in hun directe leefsituatie. Daadwerkelijk gebruikmaken van ervaringsdeskundigheid kan tevens een activerende werking hebben op de participatie van de minima. In Groningen, Utrecht en Amsterdam zijn opleidingen voor de inzet van betaalde ervaringsdeskundigen vanuit de minima in het sociale domein opgezet.

3. Werk de inhoud van het minimabeleid concreter uit

Veel valt er nog te winnen in de verdere concrete uitwerking van het beleid en de vertaling daarvan naar de uitvoeringspraktijk. Het maatwerk is bijvoorbeeld vooral uitgewerkt aan de voorkant (bij de intake) in het werk van de wijkteams en bij de individuele contacten met klanten van de sociale dienst, maar de interne beleidsmatige samenhang ontbreekt en daardoor ook de mogelijkheden voor meer integrale arrangementen voor de klanten/cliënten.

De preventie is ingericht door het budget voor maatwerk bij individuele noodgevallen, maar preventiebeleid kan veel meer omvatten, zoals:

- Gezondheidsbevordering bij inwoners met een lage Sociaaleconomische status (SES);
- Budgetondersteuning via bijvoorbeeld maatjesprojecten om een negatieve financiële spiraal voor te zijn;
- Opvoedondersteuning bij gezinnen met een lage SES;
- Kinderen uit gezinnen met een lage SES extra onderwijsbegeleiding te bieden.

4. Werk intensiever samen (intern en extern)

Om meer coherentie in de armoedebestrijding te realiseren is een intensievere samenwerking nodig. Dit betreft als eerste de interne samenwerking tussen beleid en uitvoering op het vlak van de minimavoorzieningen, maar ook de samenwerking tussen verschillende beleidsvelden gericht op meer individuele maatarrangementen en meer integrale collectieve voorzieningen.

Daarnaast is meer sturing door de gemeente nodig op het vlak van de samenwerking met lokale maatschappelijke organisaties. Het gaat daarbij om het creëren van een gemeenschappelijke visie en doelbenadering en een concrete uitwerking hiervan in afspraken rond het afstemmen van taken en werkzaamheden, en het evalueren van die taken en werkzaamheden.

5. Maak werk van het monitoren van dit nieuwe beleid

Zicht krijgen op de effecten van het beleid en de bestedingsmiddelen kan door:

- SMART geformuleerde doelen, zowel op output als outcome.
- Het kiezen van indicatoren die ook daadwerkelijk te meten zijn. Denk voor de output aan het verbeteren van de koopkracht van verschillende soorten huishoudens, en voor de outcome aan het verhogen van de (financiële) zelfredzaamheid, de participatie en de kwaliteit van leven van verschillende groepen minima. Bij de output is het laten maken van een minima-effectrapportage (NIBUD) bruikbaar en voor de outcome zijn er diverse instrumenten beschikbaar, zoals de Zelfredzaamheidsmatrix, een meetinstrument voor de kwaliteit van leven, en het Balansmodel over de participatie en zelfredzaamheid van de minima in drie

levensdomeinen: persoonlijk leven, maatschappelijk en sociaal leven (Verwey-Jonker instituut).

- Breng de indicatoren regelmatig in kaart. De zichtbaarheid van de vorderingen maakt bijstelling mogelijk en ondersteunt het politieke en maatschappelijke draagvlak voor het gemeentelijke beleid.
- Koppel de uitkomsten op reguliere basis terug aan de gemeenteraad en stimuleer discussie tussen de raadsleden om hun kaderstellende en controlerende taken meer inhoud te geven.
- Voer discussie met de direct betrokkenen (doelgroepen, maatschappelijke organisaties en betrokken beleidsterreinen over de effecten van het monitoren en stel het beleid bij aan de hand van concrete adviezen van deze direct betrokkenen. Koppel vervolgens ook terug aan de betrokkenen wat er met hun advies is gebeurd.

Reactie college:

Om het sociaal domein beter in beeld te krijgen is een monitor ontwikkeld. Van die monitor maakt participatie ook onderdeel uit. Nagegaan kan worden of dit onderdeel uitgebreid kan worden met indicatoren met betrekking tot het minimabeleid.

Communicatie

De Rekenkamercommissie zal een persbericht doen uitgaan. Het rapport wordt gepubliceerd op de website van de gemeente.

Financiën en risico's

N.v.t.

18 december 2015

De Griffier,
J.A. Hekman

Raadsbesluit

Onderwerp

Rapport Rekenkamercommissie Minimabeleid Stichtse Vecht

Begrotingswijziging

N.v.t.

Datum raadsvergadering

26 januari 2016

Commissie

5 januari 2016

Registratie nummer

Z/15/46123-VB/15/06044

De raad van de gemeente Stichtse Vecht,

Gelet op:

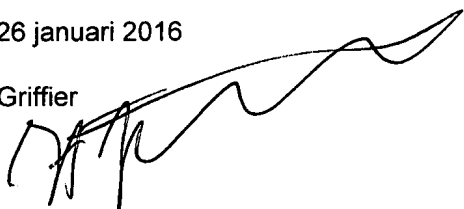
- het voorstel van de griffier van 18 december 2015;
- de bespreking in de commissie Bestuur en Financiën van 5 januari 2016;

Besluit

1. Kennis te nemen van het eindrapport van de Rekenkamercommissie naar het Minimabeleid in de gemeente Stichtse Vecht en in te stemmen met de in het rapport opgenomen conclusies.
2. De aanbevelingen in het rapport te onderschrijven.

26 januari 2016

Griffier

Voorzitter